

Tomasz Jerzy Brenet

20th-Century Chicana Literature as a Symbolic Habitus

SUMMARY

The primary objective of this study is to examine twentieth-century Chicana literature – literature produced by Mexican American women – as a medium in what may be called modern literary activism. The central idea that organizes this work in terms of methodology, content, and structure, is the thesis that twentieth-century Chicana literature is a symbolic habitus, i.e. a space shaped in a relatively free manner by the writer – according to their intention and its underlying ideology – which is used to potentially regulate social relations by drawing the attention of the reading public to issues raising concerns and reservations of a group that is perceived as inferior in a sanctified social hierarchy and, as such, obliged to conform to standards and norm established by the dominant culture.

The concept “symbolic habitus,” which is essential for this research, is the effect of combining two concepts formulated by one of the most prominent representatives of the sociology of literature, Pierre Bourdieu. These concepts are respectively: “habitus” and “symbolic violence.” Bourdieu defines habitus as a system of acquired patterns of thoughts, behaviors, tastes, human beliefs, and dispositions which is a result of the internalization of culture and the objectification of social structures through experiences gained at the level of both individuals and groups. An acting individual develops such dispositions in response to social structures (e.g. class, family, education, etc.) which determine them. This concept is closely related to the concept of “symbolic violence,” which refers to the mechanism of inculcating norms, standards and any other cultural behaviors in members of a given society. It is, therefore, a basic mechanism of socialization. Violence, even if it does not have a physical dimension, it is still measurable as what is imposed is specific patterns and values represented by the dominant group (in the case of the United States it is the group embodying and promoting White Anglo-Saxon Protestant values).

Therefore, it is necessary to state that socialization in a multicultural society is based to a large extent on the phenomenon of cultural arbitrariness – the dominant group treats

customs and rules existing in society as a legitimate and superior culture. In such a network of relations, there is practically no possibility that any group perceived as a minority in the United States can function in accordance with its needs and expectations. In order to be able to define one's position, it is required to mediate between subjective elements (represented by the author, who may represent the interests of a whole community) and the (apparently) objective structures of the environment.

Looking at Chicana literature, one can argue that it is part of a struggle to improve the social status (both individual and group) in the context of America's multicultural society, whereas one's status should be equal to that of the remaining participants in social and cultural life. It is fitting to emphasize here that because Chicana literature and its various aspects (such as the very act of creating particular literary works, ideological factors shaping their content, and the like) are set in social context, this book is conceived as a literary-sociological study in creating a space of cultural identity in the context of dual marginalization – marginalization resulting from racial/ethnic differences and marginalization based on the criterion of sex (sexism).

The main body of this study consists of five chapters divided into three major parts: (I) In Search of a Theory, (II) In Search of a Habitus, and (III) Literature as a Symbolic Habitus. Each part ends with a brief recapitulation. The first chapter presents the methodological instrumentarium used throughout the book. As the study intends to indicate some important relations between the content of discussed literary works and the sociohistorical context in which they emerged and with which they enter into polemics, as well as to present the process of transformation in the consciousness of the minority in question – in both social and literary dimensions – it applies analytical and interpretative methods devised within various academic disciplines. Such interdisciplinarily developed analytical frameworks, which derive first and foremost from the methodology of sociological, historical, cultural, and literary research, serve, on the one hand, to accomplish the cognitive objectives specified in the study, and, on the other, to offer a new synthesis of knowledge, which makes it possible to explain a set of facts and events that have not been explained so far.

The second chapter of this book is devoted to the review of literature concerning the current state of research on the mode of being of the minority in the cultural space of the United States. Taking into consideration that the identity of the Chicano group has a multilayered character as well as the fact that the group itself constitutes just one of many subgroups in the Hispanic community in this country, for pragmatic reasons, the chapter has

been divided into two subsections. The first subsection (Hispanics) discusses major issues which were the focus of scholars analyzing the Hispanic minority as a whole, whereas the second one (Chicanos/Chicanas) concentrates exclusively on this segment of the Hispanic community that represents Mexican origin or cultural heritage. Moreover, the notions and concepts introduced in this chapter serve the purpose of establishing a system of coordinates which facilitates the references in the following chapters.

The aim of the next two chapters is twofold. First, they make an attempt to diagnose the reasons for marginalization as well as social and cultural exclusion; and second, they specify the mechanism of oppression that operate in society – in both daily interpersonal relations and in the institutional dimension. The starting point for the reflections oscillating between the issues of membership and self-determination are the theoretical assumptions pertaining to group consciousness and identity, which are discussed at the beginning of Chapter Three. The perspective that dominates here is a historical one, as only through outlining some continuity of vicissitudes it is possible to point out pivotal cause and effect relationships determining the life experience of the Chicano/a minority.

Similarly to a two-part Chapter Two, Chapters Three and Four create two separate, yet complementary, areas. While the first of them examines the problem of marginalization with reference to the whole Chicano community (racism), the latter focuses exclusively on the predicament of Chicana women. It explores the process of devaluation of Mexican-origin women in history and historiography. Furthermore, it analyzes the issues such as the emergence of political consciousness of women, their activity in the public space, and the formation of Chicana feminism. What is worth noting is that the both chapters perform a double function in this study. On the one hand, they are thought to present the process of changes underwent at the level of consciousness, identity, as well as social functioning, which occurred in the twentieth century. On the other, however, they constitute a point of departure for the interpretative chapter. It has great functional significance to be able to point out some points of contact between the social context of the writer and the imaginary space of literary fiction created by them.

Finally, the last chapter is a case study. It is devoted to the life and work of one of the most distinguished Mexican American women writers, namely Ana Castillo. The author deserves particular attention – not only because she is a minority member herself, but also due to the fact that she has already gone down in the annals of history as a social activist, academic researcher, and the author of various kinds of texts ranging from poetry to prose fiction. Due to the time frame of this study, the chapter strictly concentrates on Castillo's

twentieth-century oeuvre. In turn, because of a broad spectrum of genres in which she writes, the literary material that is subjected to analysis here is restricted to novels. Once the profile of the writer is outlined, the focus is turned toward her scholarly contribution, expressing itself primarily in her concept of Chicana feminism (Xicanisma). The subsequent section offers an interpretative analysis of Castillo's novelistic writing, on the basis of which it is possible to indicate a close correspondence between the content of analyzed literary works and the overall situation of Chicana women, as well as polemics against the existing ideological divisions which are the source of marginalization. The chapter is followed by closing remarks and generalizing conclusions.

Dwudziestowieczna literatura pisarek amerykańskich meksykańskiego pochodzenia jako habitus symboliczny

STRESZCZENIE

Przedstawiona rozprawa ma na celu przeanalizowanie dwudziestowiecznej literatury Chicana – literatury tworzonej przez pisarki amerykańskie meksykańskiego pochodzenia – pod kątem problemu, który można określić mianem współczesnego aktywizmu literackiego. Myślą przewodnią, która organizuje niniejszą pracę metodologicznie, treściowo i strukturalnie, jest teza głosząca, iż literatura Chicana stanowi habitus symboliczny, a więc pewien obszar, który względnie dowolnie kształtowany przez autora – zgodnie z jego zamierzeniami i leżącą u ich podstaw ideologią – wykorzystywany jest do potencjalnego regulowania relacji społecznych poprzez zwrócenie uwagi na kwestie budzące wątpliwości i zastrzeżenia grupy, która postrzegana jest jako usytuowana niżej w usankcjonowanej hierarchii społecznej i przez to zobligowana do podporządkowania się ustalonym przez kulturę dominującą standardom i normom.

Kluczowe dla niniejszej pracy sformułowanie „habitus symboliczny” jest efektem połączenia dwóch koncepcji wypracowanych przez jednego z czołowych przedstawicieli socjologii literatury, Pierre’a Bourdieu. Są to odpowiednio koncepcje: „habitus” oraz „przemoc symboliczna”. Bourdieu określa habitus jako układ nabytych wzorców myślenia, zachowań, gustów, ludzkich wierzeń i dyspozycji, będący rezultatem internalizacji kultury oraz obiektywizacji struktur społecznych poprzez doświadczenie zdobywane na poziomie jednostkowym, jak i grupowym. Działająca jednostka rozwija te dyspozycje w odpowiedzi na determinujące go struktury społeczne, takie jak klasa, rodzina, edukacja itd. Z pojęciem tym związana jest druga ze wspomnianych koncepcji: „przemoc symboliczna”, która stanowi mechanizm wpajania norm, wzorców i wszelkich zachowań kulturowych – jest ona zatem podstawowym mechanizmem socjalizacji. Przemoc, nawet jeśli nie ma tu wymiaru fizycznego, to jest jednak dość wymierna, z tego względu, że narzucone zostają wzorce i wartości reprezentowane przez grupę dominującą (w przypadku Stanów Zjednoczonych – przez grupę białych anglosaskich protestantów).

Należy zatem stwierdzić, iż socjalizacja w społeczeństwie wielokulturowym oparta jest w znacznym stopniu na zjawisku arbitralności kulturowej – grupa dominująca uznaje

obyczaje i zasady panujące w społeczeństwie za kulturę prawomocną oraz lepszą. W takim układzie relacji nie ma praktycznie możliwości, aby jakkolwiek grupa postrzegana jako mniejszość w Stanach Zjednoczonych funkcjonowała w zgodzie ze swoimi potrzebami i oczekiwaniami. Aby można było określić swoją pozycję, należy przeprowadzić mediację między elementami subiektywnymi (reprezentowanymi przez autora, który może reprezentować interesy całej społeczności) a strukturami (pozornie) obiektywnymi otoczenia.

Patrzac na literaturę Chicana, zauważyć można, iż wpisuje się ona w nurt walki o określenie swojej pozycji (jednostkowej i grupowej) w kontekście społeczeństwa wielokulturowego – pozycji, która byłaby równorzędna wobec pozycji zajmowanej przez pozostałych uczestników życia społeczno-kulturowego. Warto w tym miejscu podkreślić, iż ze względu na osadzenie literatury oraz różnych jej aspektów (samego aktu powstania poszczególnych dzieł literackich, czynników ideologicznych formujących ich treść, itp.) w kontekście społecznym, niniejsza praca została pomyślana jako literacko-socjologiczne studium kreowania przestrzeni tożsamości kulturowej w warunkach podwójnej marginalizacji – marginalizacji wynikającej z przynależności rasowej/etnicznej (rasizm) oraz marginalizacji opartej na kryterium płci (seksizm).

Na zasadniczą część pracy składa się pięć rozdziałów, które zostały podzielone na trzy główne części: (I) In Search of a Theory, (II) In Search of a Habitus oraz (III) Literature as a Symbolic Habitus. Każdą część wieńczy krótkie podsumowanie. Rozdział pierwszy przedstawia zastosowane w studium złożone instrumentarium metodologiczne. Jako że praca ma na celu wykazanie pewnych istotnych związków między treścią omawianych dzieł a społeczno-historycznym kontekstem, na gruncie którego wyrosły i z którym wchodzi w polemikę, a także przedstawienie procesu przemian świadomościowych omawianej grupy mniejszościowej w wymiarze zarówno społecznym, jak i literackim, zastosowanie znajdują metody badawcze i interpretacyjne wypracowane w ramach różnych dyscyplin naukowych. Tak interdyscyplinarnie skonstruowane ramy analityczne, czerpiące przede wszystkim z metodologii badań socjologicznych, historycznych, kulturo- i literaturoznawczych, służą z jednej strony realizacji przyjętych w rozprawie celów poznawczych, z drugiej zaś pozwalają na opracowanie nowej syntezy wiedzy wyjaśniającej niewytłumaczony dotąd zespół zjawisk i faktów.

Drugi rozdział pracy poświęcony został przeglądowi dotychczasowego stanu badań dotyczących funkcjonowania omawianej mniejszości w przestrzeni kulturowej Stanów Zjednoczonych. Biorąc pod uwagę, iż tożsamość grupy Chicano ma charakter wielopoziomowy oraz fakt, że sama grupa stanowi jedną z części składowych ogólnej

społeczności latynoskiej w tym państwie, rozdział ten został podzielony ze względów pragmatycznych na dwie podsekcje. Pierwsza z nich (Hispanics) omawia kluczowe zagadnienia, wokół których koncentrowała się dotychczas uwaga badaczy analizujących mniejszość latynoską jako swoistą całość, podczas gdy sekcja druga (Chicanos/Chicanas) skupia się na problemie wyłącznie już tego segmentu populacji, który reprezentuje meksykańskie pochodzenie i dziedzictwo kulturowe. Wprowadzone w tym rozdziale pojęcia i koncepcje mają ponadto na celu stworzenie pewnego układu współrzędnych ułatwiającego referencje w dalszej części pracy.

Kolejne dwa rozdziały stanowią próbę zdiagnozowania przyczyn marginalizacji i wykluczenia społeczno-kulturowego a także określenia mechanizmów opresji pojawiających się w wymiarze codziennych relacji międzyludzkich oraz w wymiarze instytucjonalnym. Punktem wyjścia dla rozważań oscylujących wokół kwestii przynależności i samostanowienia są przyjęte na początku rozdziału trzeciego teoretyczne założenia dotyczące świadomości i tożsamości grupowej. W tej części pracy dominuje perspektywa historyczna, albowiem jedynie zarysowanie pewnej ciągłości dziejów pozwala na wykazanie kluczowych relacji przyczynowo-skutkowych warunkujących doświadczenie omawianej grupy mniejszościowej.

Podobnie jak dwuczłonowy rozdział drugi, rozdziały trzeci i czwarty stanowią dwa odrębne, aczkolwiek uzupełniające się, obszary. Podczas gdy pierwszy z nich przedstawia problem marginalizacji w odniesieniu do całej mniejszości (problem rasizmu), drugi – poświęcony jest wyłącznie kobietom grupy Chicana. Omówiony jest w nim problem dewaluacji kobiet meksykańskiego pochodzenia w historii i historiografii. Poruszone tu zostają również zagadnienia takie jak rozwój politycznej świadomości kobiet, ich działalność w przestrzeni publicznej oraz kształtowanie się feminizmu Chicana. Na co warto zwrócić uwagę, to fakt, iż oba rozdziały pełnią w pracy dwojaką funkcję. Z jednej strony mają one przedstawić proces zmian, jakie na poziomie świadomości, tożsamości i społecznego funkcjonowania dokonywały się w dwudziestym stuleciu, z drugiej natomiast stanowią punkt wyjścia dla rozdziału interpretacyjnego. Ma to ogromne znaczenie dla wykazania pewnych punktów styczności między społecznym kontekstem twórcy a kreowaną przez niego sferą fikcji literackiej.

Ostatni rozdział stanowi swego rodzaju studium przypadku. Poświęcony jest życiu i twórczości jednej z czołowych pisarek amerykańskich meksykańskiego pochodzenia, którą jest Ana Castillo. Autorka ta zasługuje na szczególną uwagę – nie tylko z tego powodu, iż reprezentuje omawianą mniejszość, ale również przez wzgląd, iż sama zapisała się na kartach historii jako działaczka społeczna, badaczka i autorka różnego rodzaju tekstów – poczynając

od poezji, a na powieściach kończąc. Ze względu na przyjęte na potrzeby badania ramy czasowe, rozdział ten koncentruje się na jej twórczości dwudziestowiecznej. Z kolei przez wzgląd na szerokie spektrum gatunków, w których Ana Castillo pisze, twórczością analizowaną są tu powieści. Po nakreśleniu sylwetki pisarki, omówiona zostaje jej praca naukowa, wyrażająca się głównie w jej koncepcji feminizmu Chicana (Xicanisma). Następnie przeprowadzona zostaje analiza interpretacyjna materiału powieściopisarskiego, na podstawie której ukazana zostaje ścisła korespondencja treści utworów z sytuacją społeczną kobiet Chicana oraz polemika z obowiązującymi podziałami ideologicznymi stanowiącymi źródło marginalizacji. Całość pracy dopełniają podsumowujące komentarze i wnioski.